

PODACI O USTANOVI/ŠKOLI	PODACI O AUTORIMA/AUTORKAMA
Naziv škole: OŠ „Zdravko Gložanski“	Margarita Berček, psihološkinja
Mesto, opština: Bečej, Bečej	
Školska uprava: Novi Sad	
Opis primera dobre prakse inkluzivnog obrazovanja u OŠ „Zdravko Gložanski“, Bečej	
Ključne reči: osnovna škola, fizički invaliditet, intelektualne teškoće	
Opis primera dobre prakse	
<p>Predstavljam vam životnu priču jednog dečaka, malog, ali veoma hrabrog i srčanog. Rođen je 1999. godine sa teškim oštećenjem lokomotornog aparata (sva četiri ekstremiteta). Prognozirano je da neće dugo živeti, na poziv Instituta za zdravstvenu zaštitu dece i omladine u Novom Sadu roditelji nisu došli da to malecko dete odnesu kući, te se uz njihovu saglasnost, preko Centra za socijalni rad Bečej ono smešta u Dom za decu ometenu u razvoju „Kolevka“ u Subotici gde boravi 3 godine. Tada biva kategorisan kao teško mentalno nedovoljno razvijena osoba i premešta se u Dom za lica ometena u razvoju Kuline, gde ostaje da živi punih 6 godina. Dok je bio smešten u „Kolevci“, mama ga je posećivala, međutim kada je premešten u Kuline, ostao je sam uz povremeni kontakt sa socijalnim radnicima iz Bečeja. Tata ga nikada nije posetio. Nikada od rođenja, mada trenutno žive na nekih 20 km od svog deteta... Nisu se odrekli roditeljskih prava.</p> <p>Usled reorganizacije domova 2008. godine dečak se vraća u Dom „Kolevka“. Tada je već imao 9 godina i tek tada počinje intenzivan korektivno-stimulativni rad sa njim.</p> <p>2009. godine komisija za razvrstavanje u Subotici donosi nalaz da je dečak umereno mentalno nedovoljno razvijen i 01. septembra 2010. godine polazi u ŠOSO „Žarko Zrenjanin“ u Subotici u 1. razred. Tada je već imao 11 godina. Odmah je angažovan lični pratilac od strane lokalne samouprave Bečej.</p> <p>Usled uzrasta deteta uporedo sa polaskom u školu donosi se odluka o smeštaju deteta u hraniteljsku porodicu i pronalazi se osoba iz Radičevića kao specijalizovana hraniteljica koja je prošla obuku za bavljenje decom sa smetnjama u razvoju.</p>	

Adaptacija na hraniteljsku porodicu traje tokom jeseni 2010.

Pri polasku u školu stanje je bilo sledeće: desna noga je bila podignuta vertikalno uz glavu, koristio je levu ruku, a pomagao se ostalim ekstremitetima (na osnovu mišljenja konzilijuma Ortopedske klinike „Banjica“ nije više postojala mogućnost operacije ruku i nogu). Delimično je uspevao da pokreće invalidska kolica uz pomoć odrasle osobe. Ekspresivni govor je bio razvijen, ali se koristio rečenicama koje su bile agramatične. Maternji mađarski jezik je skoro potpuno zaboravio. Usvojio je pojedina slova azbuke, crtež ljudske figure je bio na nivou šematskog prikaza, pažnja je bila veoma kratkog trajanja, u grupi je dobro funkcionisao, bio je prihvaćen, veštine samoposluživanja nisu bile izgrađene u potpunosti, fiziološke potrebe nije u potpunosti kontrolisao.

Centar za socijalni rad u Bečeju se obratio našoj školi u novembru 2010. godine radi ispitivanja mogućnosti uključivanja deteta u redovan obrazovni sistem sa informacijama da bi dete trebalo da krene u 1. razred u izdvojeno odeljenje naše škole u Radičeviću. Saznajemo da se dečak kreće uz pomoć kolica i da otežano koristi šake. Na predlog CSR krajem novembra učiteljica, voditeljka slučaja iz CSR i ja kao psiholog škole odlazimo u Dom „Kolevka“ u Subotici sa ciljem da uspostavimo prvi kontakt sa dečakom. Tada saznajemo da se dečak toga dana seli u hraniteljsku porodicu.

Nikada neću zaboraviti prvi pogled deteta kada smo ga ugledali sićušnog od oko 25 kg u invalidskim kolicima sa ogromnim osmehom. Upoznali smo veselog i neposrednog dečaka, prijateljski naklonjenog prema svakom. Umiljat je, voli da uputi pohvalu i komplimente, ali voli i da njega pohvale. Bilo nam je odmah jasno da se radi o detetu koje se hrabro nosi sa svim nedaćama koje mu je život doneo. Na osnovu razgovora sa njim vrlo brzo smo shvatile da je procena njegovih intelektualnih sposobnosti od strane komisije bila pogrešna, odnosno da je njegov mentalni razvoj potcenjen. Trenuci koje je proveo u mom krilu celim putem iz Subotice do Radičevića su mi se zauvek urezali u sećanje. Pričao je o domu, kako je srećan što će u novom okruženju imati puno drugara, presrećan što ide kod „moje Marije“ kako je zvao hraniteljicu. Radoznalo je gledao kroz prozor automobila ptice, kamione, crkvu, prisećao se svog nedavnog krštenja. Pričao je o tome kako čeka da dođe mama da ga poseti, da mu skuva supu. Mama je od tada u kontaktu sa njim povremeno telefonom i svega nekoliko puta godišnje ga poseti. Prošle godine je konačno upoznao i rođenu sestru, sa kojom je komunikacija otežana, jer devojčica priča mađarski, dok je naš dečak potpuno zaboravio maternji jezik.

Imali smo pregršt dilema na početku. U našoj školi još nismo bili potpuno spremni za prihvatanje različitosti. Imali smo svega nedelju dana za pripremu svih uslova za polazak dečaka u 1. razred po redovnom programu. Počeli smo od pripreme i intenzivnog razgovora sa decom ne samo iz njegovog budućeg odeljenja, već sa svim učenicima koji će biti u istoj smeni sa njima. Obavljen je roditeljski sastanak sa mnogo pitanja o tome zašto u to odeljenje, o zakonskom okviru, o mogućim budućim

problemima, ali smo uspeli da pobedimo predrasude. Obavljen je dogovor sa hraniteljicom koja je ujedno obavljala i „posao“ pratioca deteta. Direktor je razgovarao i sa osobljem u školi, nameštena je improvizovana rampa na prilazu u školu, prilagodila se klupa invalidskim kolicima, učionica je uređena kao prijatan ambijent za svu decu, klupe su raspoređene tako da između njih kolica mogu neometano da se kreću, njegova klupa je okrenuta ka odeljenju kako bi mogao nesmetano da komunicira sa svima, verbalno i neverbalno.

I desio se taj 1. decembar 2010. godine kada je naš mali dečak prvi put kročio u školsku zgradu. Drugari su ga sa nestrpljenjem čekali na prozoru učionice. Trebalo je upoznati se sa školskim zvonom, sa grajom dece u hodniku, sa fiskulturnom salom koja je odzvanjala i dovodila ga u stanje napetosti kada bi zapužio uši nogicom i rukama. Sećam se kako su ga zatečeno gledale spremačice kada je sasvim prijateljski pružio ruku uz reči „baci kosku“. U početku mu deca nisu prilazila, kao da su ga se bojala, ali su ga pažljivo posmatrala. Gledala su ga kako vešto koristi ruke i nogu dok piše, pomera i pridržava predmete, jede užinu... Uz pomoć igre su deca uspela da prevaziđu strah i sada su pravi tim, dodaju mu bojice, pridržavaju svesku, nagrađuju ga aplauzom. Svakim danom dečak je sve sigurniji u sebe. Prilagođena su potpuno nastavna sredstva, metode i oblici rada, nabavljeno je puno didaktičkog materijala, prilagođen je raspored časova. Dečak je prošao proceduru preko interresorne komisije i u 2. polugodištu je obezbeđen pedagoški asistent. Od početka sam koordinirala pružanjem podrške dečaku. Tu su bile učiteljica, bibliotekar škole, aktiv 1. razreda, roditelji učenika u odeljenju, članovi STIO, kolege učitelji iz izdvojenog odeljenja u Radičevićevu, Centar za socijalni rad i opština Bečej, resursni centar ŠOSO „Bratstvo“ Bečej. Društvo učitelja Bečaja je organizovalo prvi seminar, i ovaj dečak nam je pomogao da krenemo putem uspešne realizacije DILS projekta „Inkluzivno ekskluzivni“, postali smo škola dobre prakse i nastavljamo sa lokalnim akcijama da pomognemo svoj deci sa smetnjama u razvoju u opštini. On nam je pomogao da umom, srcem i dušom razumemo i prihvatimo inkluziju.

U 4. razredu su se pojedinci iz škole okrenuli od inkluzivnih principa i propagirali ideju da bi dečaku bilo bolje da više razrede pohađa u specijalnoj školi. Uz podršku Školske uprave Novi Sad, Mreže podrške inkluzivnom obrazovanju i kroz izradu veoma detaljnog akcionog plana prelaska učenika sa smetnjama u razvoju sa razredne na predmetnu nastavu uspeli smo da senzibilizujemo nastavnike za rad sa njim. Na prvom odeljenjskom veću početkom oktobra 2014. godine je traženo od nastavnika da se izjasne da li smatraju da je potreban asistent na njihovim časovima. Mislim da je ogroman uspeh bilo čuti da sem nastavnice matematike (gde dečak ima izmenjeni IOP) i nastavnice srpskog jezika, svi ostali nastavnici su rekli „ne“! Dečak je u 5. razredu uključen u većinu aktivnosti iz svih predmeta. Raspored je tako kreiran da svake radne nedelje boravi na svim predmetima barem jedan čas. Raspoložen je, pažnja mnogo duže traje, osamostaljuje se u školi, ume sam da pokreće svoja kolica. Uprkos prognozama lekara nogu je odavno spustio, i ne koristi je umesto ruke i sve

aktivnosti, kao i drugi, obavlja rukama. Ima odgovoran odnos prema školskim obavezama. Na polugodištu 5. razreda imao je sve petice. Tužan je kada dobije četvorku. Lepše mu je u višim razredima. Nastavnici su oduševljeni. Jako voli prezentacije na časovima istorije kada radi na laptopu. Obožava časove likovnog. U pripremi je izložba grupnih radova odeljenja koje pohađaju učenici sa smetnjama u razvoju u opštini Bečej koju će on otvoriti. Najveća želja mu je da se i van škole druži sa svojim drugarima, da zajedno slave rođendane...

On ima 16 godina i pohađa 5. razred osnovne škole, ali s obzirom na životnu priču on je pravi heroj. Njegov primer je prikazan na više stručnih tribina i skupova, okruglih stolova, konferencijama, učestvovao je u snimanju kratkih filmova. U celoj našoj zemlji je imao prilike da širi seme tolerancije, inkluzivne kulture i prakse.

Sada mu je želja da se upozna sa decom iz centralne škole u Bečeju. Želi da priča sa njima, želi da upozna ostalu decu korisnike kolica. Želi da im kaže da budu dobri i da im poželi da budu zdravi.

Osobe sa smetnjama u razvoju, invaliditetom i teškoćama u učenju imaju iste potrebe i ista osećanja kao svi. Hendikep je kada većina to ne zna i misli drugačije.

Neka njegova pitanja nismo očekivali i nismo znali kako da mu odgovorimo. Kada je tek došao u hraniteljsku porodicu jedna komšinica je došla kod hraniteljice na kafu, a on je pitao: „Zašto ona dolazi kada ništa ne radi sa mnom?“ (budući da je u domu kontak sa odraslima imao samo onda kada bi oni došli da obave terapiju sa njim ili da ga nahrane i presvuku). Kada je sa hraniteljicom bio je u banji na rehabilitaciji pitao je mamu jedne nepokretne devojčice: „ Da li si ti njena mama? Da li si je ti rodila? A zašto je nisi ostavila kada je takva?“ I pojavljuju se sve teža pitanja na koje nemamo odgovore.

U početku smo mnogo puta postavljali sebi pitanje da li naš mali dečak dobija svu potrebnu pomoć i podršku i da li možda neki drugi stručnjaci mogu više da mu pruže. Sada znamo da je za njega najvažnije da je svakog dana okružen veselim dečacima i devojčicama koji ga motivišu i vuku napred, oni su bili ti za sve ovo vreme zbog kojih je postigao neverovatno puno uz rečenicu: „Želim da radim sve kao i oni, hoću da budem kao oni!“ Deca. Ljudi. Genijalci.

Izazova ima i dalje na svakom koraku. Hvala mnogo svim pojedincima na ovom putu koji pokazuju kako treba vaspitavati dobre ljude. Hvala svima koji pomažu ovom velikom dečaku da sačuva osmeh na licu. Jer dobri ljudi pobeđuju sve.

Priča koja vrlo slikovito govori o snazi i volji za životom našeg dečaka: „Hodočastio starac do hrama na vrhu planine. Kada je krenuo sa podnožja planine čuvari na putu su ga pitali kako misli da stigne do tamo gore tako star i nemoćan. A starac im je samo odgovorio: „Moje srce je već tamo, još samo ovaj deo mene da stigne.“ ...“ Dala sam tom malom dečaku na našem prvom susretu malog plišanog kucu sa ogrlicom „Zauvek

prijatelji". Znala sam već tada da će to zaista i biti tako.